

ARAŞTIRMA EĞİTİMİ

Dr. Niyazi KARASAR *

Ulusların sosyo-ekonomik gelişimleri ile “araştırma” çabaları arasında, önemli bir “nedensel” ilişkinin varlığı, hemen herkesçe, kabul edilmektedir. Kalkınma ereklerine varmada karşılaşılan, büyüklü küçüklü bütün sorunlara uygun çözümlerin bulunmasında etkinliğin sağlanabilmesi, geçerli bir ulusal araştırma politikasının varlığını ve buna uygun” araştırma eğitimi ve öteki gerekenlerin yerine getirilmesini zorunlu kılar.

“Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı”nda, Türkiye’deki araştırma sorunlarına değinilerek “... araştırmanın yeri ve değeri, buna en fazla ihtiyaç duyulan çevrelerde dahi gerektiği kadar anlaşılammıştır” denilmekte ve bu konuda “uygun” bir anlayışın yaratılması gereği üzerinde durulmaktadır (DPT, 1963, s. 466).

Son yıllarda, çeşitli üniversite, akademi ve yüksek okullarda, “araştırma” derslerinin, nitel ve nicel yönden, giderek yaygınlaşması araştırma eğitimi yönünden önemli bir gelişmedir. Ancak, ne bu çabalar ve ne de bu çabaların yalnızca yüksek öğretim düzeyinde sürdürülmesi istenen “uygun” davranışların geliştirilmesinde yeterli sayılmaz. Nitekim, “Sosyal Alanlarda Türkiyenin Araştırma Potansiyeli ve Sorunları” konulu, DPT elemanlarınca yapılan, bir araştırmada, yüksek öğretim kurumlarının bile nitelikli araştırmacı yetiştiremediği konusunda ciddi endişelerin var olduğu belirtilmiştir (Yurt ve Sevil, 1974, s. 110). Ayrıca, halkın büyük bir çoğunluğunun yüksek öğrenime gidemediği de düşünülünce, daha alt düzeylerde de belli bir araştırma eğitime olan gereksinim kendiliğinden ortaya çıkar.

Bu yazıda, araştırma eğitimi konusunda uygun bir bakış açısı geliştirmek amacıyla, aşağıdaki sorular cevaplandırılmaya çalışıldı **

* Eğitim Yönetimi, Teftişi - Planlaması Bölümü Öğretim Görevlisi.

** Araştırma, bilim, bilimsel yöntem ve bunlara ilişkin öteki kavramların bilinmesi, bu yazının izlenmesini kolaylaştıracaktır. Ancak bunlar, bir başka yazıda ele alındığı (Karasar, 1973) için, burada ayrıca tekrarlanmadı.

1. Araştırma eğitimi nedir? Hangi düzeylerde yapılır? Araştırma bilimcisi eğitimi ile farkı nedir?
2. Araştırma eğitiminin amaçları nelerdir?
3. Araştırma eğitiminin içeriğini oluşturan temel bilgi alanları nelerdir?
4. Lisans-üstü eğitiminde araştırma eğitiminin yeri, önemi ve amaçları nedir? Bu tür eğitimden yararlanabilme koşulları nelerdir?
5. Araştırma eğitiminin öğretim yöntemi nasıl olmalıdır?
6. Tabii ve sosyal bilim dalları arasında, araştırma eğitimine ilişkin sorunlar bakımından, ayrılıklar var mıdır? Varsa, nelerdir?

Araştırma Eğitiminin Tanımı ve Amaçları

Tanımı

Araştırma eğitimi, en sade vatandaştan çeşitli düzeylerdeki yönetici ve uygulayıcılarla, en üst düzeydeki bilim adamlarına kadar, herkesin, değişen ölçülerde, gereksinim duyduğu, araştırma formasyon ve kültürünün kazandırılmak istendiği bir eğitimidir.

Araştırma eğitimi ile "araştırma bilimcisi" (Yöntembilimci) yetiştirme eğitimi *ayrı* şeylerdir. Bu iki kavramın birbirinden iyice ayrılması gerekir. Araştırma eğitimi herkes için gerekli iken; araştırma bilimcisi yetiştirme eğitimi yalnızca "araştırma bilimcisi" olmak isteyenlerin yararlandığı, yüksek düzeyde bir eğitimidir. Araştırma eğitimi görenlerin beklendik uğraşları, mevcut kavram, yöntem ve tekniklerin uygulama becerisi ile sınırlıdır. Oysa, araştırma bilimcisi, mevcutları bilmek ve uygulayabilmek yanında, onların geliştirilmesi ve yenilerinin bulunması ile de sorumludur. Bu nedenle, araştırma bilimcisinin eğitimi, genel araştırma eğitiminin ötesinde bir uzmanlık ve bilim eğitimidir.

Bu yazıda ele alınan konu, yalnızca "araştırma eğitimi"dir.

Araştırma eğitimi, yalnız üniversite ve yüksek okulları ilgilendiren bir konu ya da uzmanlık eğitimi değildir. Aksine, araştırma eğitimi, her düzeydeki eğitim kurumlarınca gerçekleştirilmesi gereken bir *genel kültür* eğitimidir. Çünkü, bir toplumda, yalnızca bilimsel araştırmalar yapabilecek bilginler yetiştirmek yeterli değildir. Bilimsel olguları uygulamaya aktarabilecek teknisyenlerle, gerçek uygu-

layıcı yöneticiler ve bütün bunlardan etkilenecek en sade vatandaş bile, belli düzeylerde, araştırma formasyon ve kültürüne gereksinim duyar. Bu gereksinim, özgürlükçü bir toplumsal kalkınma özlem ve savında (iddiasında) bulunan ülkeler için daha da fazla ve önemlidir. Bouty (1952), s. 3) nın ifade ettiği gibi:

Bilimsel hakikatin aranması modern zamanların en büyük işi halini almış gibi görünüyor. Seçkin bir zümreye meşguliyet ve zevk konusu olduktan sonra yayılıyor, vülgarize oluyor. Tabiatın hoyrat kuvvetlerini inzibat altına aldığı, düzenlediği, keyfimize esir ettiği ve sayesinde sanayiın muvaffakiyetle çalıştığı, milletlerin servet ve kuvvet kazandıkları anlaşılınca merak sayıkasıyla kendini bilime verenlerin sayısı, ona faydacı ve pratik gayelerle sahip olmak isteyen bir yığın adamın katılmasıyla, artmış bulunuyor. Herkes bilmeğe, öğrenmeğe özeniyor. Hükümetler ... üniversiteler kuruyorlar ... onlara devam eden öğrenciler artık yarının bilim profesyonelleri değil, daha ziyade genel kültür edinmeğe gelmiş müstakbel pratisyenlerdir

Amacı

Araştırma eğitiminin genel ereği, bireylerin, belli düzeylerde, araştırma formasyon ve kültürü edinerek, sorunların çözümü için, bireysel ve grupça çalışma alışkanlığı kazanmalarını sağlamaktır. Araştırma eğitiminin, bu genel ereğe ulaşmayı kolaylaştıran, birbirinin tamamlayıcısı ve biraz da tekrarı olan, iki temel amacı vardır. Bunlar, bireylere:

1. Araştırma teknik bilgi ve becerisi ve
2. Bilimsel davranışlar kazandırmaktır.

Teknik bilgi ve beceri. Araştırma eğitimi ile, çeşitli düzeylerde olabilmekle birlikte, çoğun, üç düzeyde teknik bilgi ve beceri kazandırılmak istenir. Bunlarla, bireylerin: (Yıldırım, 1966).

1. Başkalarınınca yapılmış araştırmalardan etkilenebilmek, yararlanabilmek ve araştırma yapanlara bilinçli olarak yardım edebilmek;
2. Küçük çapta araştırmalar yapabilmek ve
3. Geniş Çapta bilimsel araştırmalar yapabilmek için gerekli teknik bilgi ve beceri ile donatılmaları amaçlanır.

Formel eğitimle olan ilişkileri açısından düşünülünce, ilk iki düzeydeki teknik bilgi ve beceri ilk, orta ve yüksek öğretimde, gittikçe artan ölçülerde, öğrencilere kazandırılır. Geniş çaplı bilimsel araştırma yapabilmek için gerekli teknik bilgi ve beceri ise, üniversite ve akademilerde bu amaçla kurulan "Lisans-Üstü Eğitimi" Fakültelerinin, Bölümleri ya da Programlarında yer alır.

Bilimsel davranışlar. Bireylere kazandırılmak istenen, araştırma formasyon ve kültürünün temelinde "bilimsel davranışlar" yatar. Gerçek bir bilim adamından beklenen bilimsel davranışlar, genel felsefesi yönünden, normal yetenekli hemen herkese, kısmen ya da tamamen, kazandırılabilir (Karasar, 1973).

Bilimsel davranışlar, çeşitli yazarlarca ayrı biçimlerde ifade edilmekte ise de anlam birliği korunmaktadır (Tütengil, 1971; Russell, 1969; Klopper, 1971). En belirgin bilimsel davranışlardan bazıları şunlardır:

1. Açık fikirlilik, olaylara önyargısız bakabilmek.
2. Kendi kendini eleştirebilmek.
3. Sabırlı ve amacı gerçekleştirmek bakımından inatçı olmak (olta ile balık tutmaya çalışan bir kimse gibi).
4. Yeterli kanıt bilgi toplayıncaya kadar kararı erteleyebilmek.
5. Objektif bulgular karşısında kişisel görüşleri terkedebilmek (gerçeğin değerini duygusal görüşlere üstün tutmak).
6. Özenli iş yapma alışkanlıklarına sahip olmak.
7. Mümkün olan her kaynaktan bilgi toplayarak verilerin tam geçerliğinden emin olmaya çalışmak, başkalarının da görüşlerinden yararlanabilmek.
8. Başkalarından aldığı bilgiler için her zaman kaynak göstermek.
9. Sürekli olarak, bilme ve anlama isteğinde bulunmak, bilmedikleri karşısında kayıtsız kalmamak.
10. Amaca uygun veri toplamak ve verilerin anlamını aramak.
11. Gerçek ile söylentiye ayırdedebilmek.
12. Şüpheli olmak ve her şeyi sorgulamak.
13. Her sav (iddia) için kanıt bilgi istemek.
14. Mantiğe saygılı olmak.

15. Olasılık ve yaklaşıklık görüşüyle hareket ederek, kendisinininki de dahil, her yargıda, ulaşılan her sonuçta, bir yanılığın payı olabileceğini kabul etmek.

16. Olayları incelerken, son belirtileri olduğu kadar, onları yaratan nedenleri (koşulları) de dikkate almak, arayıp bulmak.

17. Her girişimin muhtemel sonuçlarını başlangıçta düşünüp dikkate almak.

Tahmin edilebileceği gibi, bu listeyi çok daha uzatmak mümkündür. Aslında bunlardan bir bölümü, kendi içlerinde ayrı ayrı açıldıklarında, ötekilerini de kapsayacak kadar geniş; kalanlar ise, birbirlerinin tamamlayıcısı ve bazı durumlarda da tekrarı niteliğindedir.

Bilimsel davranışlar, liberal eğitim sistemlerinde normal olarak bulunması gereken davranış özelliklerindedir. Ancak, bunların gerçekten var olduğu sistemler azdır, hiç değilse Türk Milli Eğitimi, öğrencilere, bu davranışların kazandırıldığı bir sistem olmaktan uzak görünmektedir.

Her türlü insan ilişkilerinde de geçerli olan bu davranışların, yalnız araştırma derslerinde değil, her türlü eğitim yaşantısının temeli olarak alınması ve geliştirilmesi gerekir.

Araştırma Eğitiminin İçeriği: Temel Bilgi Alanları

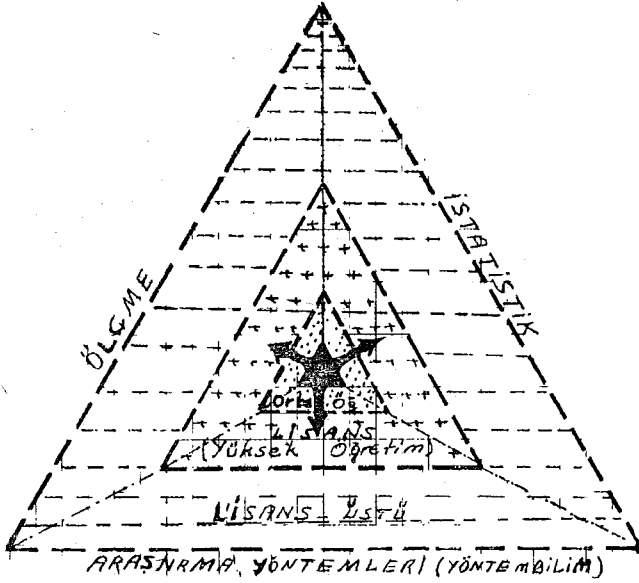
Araştırma eğitiminin içeriğini, bu eğitimin temel taşları olarak nitelendirilen, üç bilgi alanı oluşturur. Bunlar:

1. Ölçme,
2. İstatistik ve
3. Araştırma Yöntemleri (Yöntembilim) dir.

Bu bilgiler, öğretim düzey ve uzmanlık dalına bakılmaksızın, her programın çekirdeğinde, değişen ölçülerde, yer alıp işlenmelidir.

Şekil 1'de araştırma eğitiminin temel bilgi alanları ve öğretim düzeylerine göre değişen kapsam ve derinlikleri, simgesel olarak gösterildi.

Şekil 1 deki üçgenin her kenarı temel bilgi alanlarından birini; iç içe girmiş üçgenlerin alanları, birikimli (kümülatif) olarak, içeriği; kenarlardaki boy farkları kapsamdaki, kenarlar arasındaki uzaklıklar da bilgilerin işlenmesindeki derinlikleri simgeliyor. En içteki üçgen, ilk öğretimdeki ötekiler ise, sıra ile, orta öğretim, lisans ve lisans üstü öğretimdeki araştırma eğitiminin içeriğini göstermektedir. Şe-

Şekil 1.

Araştırma Eğitimi Temel Bilgi Alanları ve
Eğitim Düzeyine Göre Değişen
Kapsam ve Derinlikler

ki'den de anlaşılacağı üzere, eğitim düzeyi yükseldikçe, her bilgi dalından öğrencilere kazandırılacak temel kavram, ilke ve teknikler, genişliğine ve derinliğine, giderek artmakta ve uygulama becerileri de mükemmelleşmektedir.

Ölçme, istatistik ve araştırma yöntemleri, kazandırmak istenen formasyon düzeyine göre, birarada ya da ayrı dersler ve hatta ders dizileri halinde verilebilirler. İlk ve orta öğretimde bir tek "araştırma" dersi altında toplanabilecek olan bu bilgiler, yüksek öğretimde ayrı dersler ya da, lisans-üstü düzeyde olduğu gibi, ayrı ders dizileri şeklinde düzenlenmelidir: Ölçme I, Ölçme II, İstatistik I, İstatistik II; Araştırma Yöntemleri I ve Araştırma Yöntemleri II gibi.

Lisans-Üstü Eğitimi

Araştırma eğitiminin en üst düzeyde yer aldığı programlar, lisans-üstü eğitimi düzenleyen üniversite, fakülte ve akademilerde bulunur.

Lisans-Üstü Eğitimin Tanımı ve Amaçları

Üniversite ve akademilerde, normal lisans öğreniminden sonra, çoğun, bir ile beş yıl arasında değişen süreli, *yüksek lisans* (bilim uzmanlığı, master) ve *doktora* programlarından oluşan eğitime lisans-üstü eğitimi denir.

Lisans-üstü eğitimi ile, yüksek düzeyde uzman araştırmacı, öğretim elemanı ve bilim adamı yetiştirilir. Bu amaçla, öğrencilere:

1. Bilimsel araştırma yapabilme yeteneği ve
2. Araştırma dahil, bir bilim dalında uzmanlık kazandırılır.

Lisans-üstü eğitimde öğrenci, konuları, yüzeyden değil temelden inceler. Bu ise, ancak, kazanılmış bir araştırma formasyonu ile mümkündür. Türkiye’de ve dış ülkelerde, lisans’üstü eğitimi alanındaki gelişmeleri inceleyen ve Türkiye’deki uygulamalar için, üniversite öğretim üyelerine, yardımcılara, öğrencilere, yöneticilere ve araştırmacı ve geliştirme dairelerinin yetkililerine uyguladığı anket sonuçlarını çözümleyerek yorumlayan Varış (1973 s. 99) ın da belirttiği gibi:

... Lisans-üstü eğitimde öğrenciye kazandırılacak en önemli bilgi ve beceri araştırma alanında olmaktadır. Kuşkusuz, bu seviyede düzenlenecek programlarda, öğrencinin araştırma teknikleri ile ilgili geniş bilgiye sahip olması için araştırmaya ilişkin derslere yer verilmesi gerekmektedir.

Lisans-Üstü Eğitimden Yararlanabilme Koşulları

Herkesin lisans-üstü eğitimden gereğince yararlanabilme olanağı olmadığı gibi, buna gerek de yoktur. Lisans-üstü eğitiminden yararlanmak isteyenler, kendi yönlerinden, dört ana koşulu karşılayabilmelidirler. Bunlar: Lisans-üstü eğitimin gerektirdiği

1. Genel ve özel yetenekler,
2. İlgili bilim dalında “başarı”
3. Zaman ve malî olanaklar ile
4. İlgî ve istektir.

Eğitim düzeyi yükseldikçe, öğrencilerde aranan genel yeteneklerin arttığı, dolayısıyla da bu tür eğitimden yararlanabileceklerin sayıya azaldığı kabul edilir. Bu düzeyde bir araştırmacı olabilmek için,

genel yetenekler yanında özel yetenekler de gereklidir. Bouty (1952, s. 32) nun, araştırmacı olmak isteyenlere yaptığı şu uyarı çok anlamlıdır:

... Rastgele bir bilim kitabı alınız, bir sayfasını dikkatle okuyunuz, uzun uzadıya düşününüz, Her tarafını aynı derecede açık bulursanız, aklınıza itiraz edecek hiç bir nokta gelemese, tecessüsünüz tamamiyle tatmin edilmişse beyhude ısrar etmeyiniz; araştırma için yaratılmış değilsiniz.

Bu nedenlerle, lisans-üstü eğitime öğrenci alırken, genel ve özel yetenek sınavlarının ya da bunları belirleyici başka ölçütlerin uygulanmasında ve yalnız belli standartları tutturuların programa alınmasında yarar vardır. Ancak, bu standartların tutulacağı düzeyin, saptanmasında o alandaki sunum ve istem koşullarının da etkili olacağında şüphe yoktur. Lisans-üstü eğitimi, başarılı bir lisans eğitimini izlemelidir. Lisans düzeyindeki not ortalaması ve veya girişte uygulanacak "bilim sınavı" ndaki başarı, lisans-üstüne devam için birer ölçüt olabilir. Lisans'tan sonra uzun yıllar başarılı çalışma hayatı olanların lisans-üstüne alınmasında, değişik ölçütler denenebilir.

Öğrenciliğin ileri yaşlarına rastlayan lisans-üstü eğitim için gerekli zaman ve malî olanakların yaratılması ve bu amaçla kullanılması, herkes için aynı derecede çekici olmadığı gibi mümkün de olmayabilir. Bütün zamanını lisans-üstü eğitime ayıran birinin katlanmak zorunda kalacağı "vazgeçme maliyeti" bu konuda önemli bir faktördür. Zamanının yalnız bir bölümünü (part-time olarak) bu işe ayıranların da, derste geçen sürenin en az iki katı bir zamana daha gereksinim duyacaklarını hesaplamaları ve kararı buna göre vermeleri gerekir. Örneğin, Haftalık ders saati toplamı 9 olan bir öğrenci, bu dokuz saate ek olarak, en az 18 saat daha ayırabilmelidir. Böylece, öğrencinin dokuz saatlik bir öğrenim yükünü taşıyabilmesi için, haftada en az yirmi yedi saatını bu öğrenime fiilen ayırabilmesi gerekir.

Lisans-üstü eğitimden yararlanmak isteyenlerin bu ilgi ve isteklerinde ne derece kuvvetli ve ısrarlı oldukları da çok önemlidir. Karşılaşılması muhtemel ve hatta çoğu zaman kaçınılmaz olan, türlü güçlükler karşısında yılmaksızın çalışmaya ve başarmaya kararlı olmadan, bunu içtenlikle kendisinde duymadan, bu düzeydeki bir eğitime başlamak başarı olasılığını azaltır. Lisans-üstü eğitimden sağlanan yararların ekonomik yönden değerlendirilmesi her zaman iç açıcı

olmayabilir. Bu nedenle de, öğrencilerin *güdü kaynağı*, ekonomik olmaktan çok, *akademik olmalıdır*.

Lisans-üstü eğitim sürecinin, taraflara, daha ekonomik ve psikolojik yönden de daha doyurucu olması için, kurumların ve öğrencilerin, yukarıda açıklanan koşulları önemle dikkate almalarında yarar vardır. Özellikle ilgili kurum yönünden, öğretim elemanları ve fiziki olanaklar da öğrenci alımında sınırlayıcı birer faktör olarak düşünülmesi, her ders bölümündeki öğrenci sayısının 15-20 dolaylarında olması (üst sınır olarak) sağlanmalıdır.

Bütün bunların ötesinde, bazı bilim dallarında, lisans-üstü eğitim yapabilmek için, özellikle doktora düzeyinde, "uygun" yabancı dillerden birinin "bilinmesi" de gerekli olabilir.

Araştırma Eğitimi Öğretim Yöntemi

Eğitim, bireyin davranışlarında, *kendi yaşantısı* yoluyla ve kasıtlı olarak "istendik değişme" sağlama sürecidir (Ertürk, 1972). Araştırma eğitiminde de başarının anahtarı bu tanımda gizlidir. Bu anahtar, eğitimin bir davranış değiştirme süreci olduğu ve bireyin davranışlarındaki istendik ve kalıcı değişimlerin ise ancak, bireyin kendi yaşantıları yoluyla sağlanabileceği gerçeğidir. Davranışa dönüşmeyen bilginin bireye yararı yoktur. Şeyh Sadı (1946) nin bu konuda şöyle söylediği naklediliyor:

... Ne kadar bilim okursan oku. davranış yoksa cahilsin. Bilime uygun davranmayan kimse üzerinde birkaç kitap yüklenmiş bir hayvandan başka birşey değildir. O beyinsizin üzerinde odun mu var, (kitap) mı, haberi yoktur...

Araştırma eğitiminin özünde, bireysel çalışma alışkanlığının kazandırılması yer alır. Bu ise, bireysel çalışma uygulamasının, bir öğretim ve öğrenim yöntemi olarak, bireyin tüm eğitim yaşantısında yer almasına bağlıdır. Bu nedenle, araştırma eğitiminin, hemen her zaman, uygulamaya dönük; arama, bulma, uygulama ve böylece de öğrenme yükümlülüğünün esas itibarıyla öğrenciye ait olduğu bir yöntemle gerçekleştirilme zorunluğu vardır.

Teknik bilgi ve beceri, uygulamalı özel yöntemlerle, öğrencilere kazandırılırken; bilimsel davranışlardan çoğunun, doğuştan gelen "tecessüs" gücünde saklı olduğu ve düzenli olarak geliştirilmeleri gereği unutulmamalıdır. Örneğin, her bilmediğini rahatça soran, tat-

min oluncaya kadar rahat etmeyen, bu konudaki hoşnutsuzluğunu açıkça belirtmekten geri durmayan çocukların bu davranışları evrenseldir. Ancak, yetişkinlerin bunlara tepkide bulunuş şekilleri “kültüre özel”dir. “Kültürel kalıplaştırma” olarak da tanımlanan bu husus, totaliter kültürlerde “standart” cevapların ezberletilmesi ile dimağlarda soru sorma yeteneğini zayıflatmak ve kişileri korku ile sindirmek şeklinde; liberal kültürlerde ise, bu tecessüs gücünün, öğretimin temel hammaddesi olarak geliştirilmesi, hazır cevaplar yerine, cevap arama alışkanlıklarının kazandırılması amaçlanır (Cüceoğlu, 1971),

Bilimsel davranışların geliştirilmesinde, çocuğun en yakın çevresi olan, aile ve arkadaşların etkisi büyüktür. Ancak, en çok kontrol edilebilen bir ortam olan, örgün eğitim kurumlarının da bu konuda büyük sorumluluklar üstlenmesi gerekiyor. Öğretici, görevinin, salt bilgi aktarmaktan çok, öğrencilere danışmanlık yapmak, çalışmalarına ışık tutmak ve *örnek olmak* olduğunu bilmeli ve her zaman buna uygun davranışlar sergilemelidir. Bu uygulamalarda, başarının değişmeyen ögesi, hiç kuşkusuz, öğretmendir. Öğretmenler, bilimsel davranışları kendi ilişkilerinde sergileyen kimseler olarak yetiştirilemedikçe, kendisinden ayrı düşünen öğrenciye hasın davranmaya devam ettikçe, öğrencilerin bilimsel davranışları kazanmaları rastlantıdan öteye geçemez.

Hatırdan çıkartılmaması gereken bir başka nokta da, bireysel çalışma alışkanlıklarının ve bilimsel davranışların yalnız araştırma derslerinin konusu olmadığıdır. Önce de belirtildiği gibi, bu davranışların geliştirilmesi, bireyin bütün eğitim yaşantısının başlıca amacı olmalı ve ortam buna göre düzenlenmelidir.

Tabii ve Sosyal Bilimlerde Araştırma Eğitimi

Araştırma için gerekli teknik bilgi ve becerilerle, bilimsel davranışlar hiç bir bilim dalının tekelinde değildir. Ancak, araştırma eğitimi ile gerçekleştirilmek istenen davranış değişiklikleri bakımından, tabii ve sosyal bilim alanlarındaki pratik gereksinimlerde bazı önemli farklar olagelmıştır.

Tabii bilim dallarındaki bilim adamı ile uygulayıcıların eğitim sürecince kazandıkları araştırma formasyon ve kültürü, sosyal bilimlerdekilere oranla, birbirine daha yakın olmuştur. Çünkü, tabii bilimlerin öğretildiği hemen her düzeyde, bilim adamının, sık sık kullandığı “deney” yöntemine özel bir ağırlık verilir. Oysa, sosyal bilimlerde deney’e başvurmak, tabii bilimlerdeki orana çok daha zor-

dur. Bunun sonucu olarak, bilim adamları ile uygulayıcılar arasında iletişim güçlüğü, toplumu en geniş biçimde etkilemesi kaçınılmaz olan, sosyal bilimlerde daha büyük olagelmıştır (Borg, 1963, s. 315). Bu güçlüğü azaltılabilmesi için, sosyal bilim dallarındaki üniversite, akademi ve yüksek okullarda, araştırma eğitimine özel bir önem verilmeli ve bu uygulamalar daha alt düzeylerdeki eğitim kurumlarına da kaydırılmalıdır.

Sonuç

Modern toplumların her üyesi için, değişen ölçülerde gerekli olan, araştırma formasyon ve kültürü kazandırmak, her düzeydeki eğitim kurumlarının önde gelen görevlerindedir. Bu görev, araştırma eğitiminin bütüncül bir yaklaşımla ele alınması ve hazırlanacak ayrıntılı programların uygulamaya aktarılması ile yerine getirilebilir.

SEÇİLMİŞ KAYNAKLAR

- Borg, Walter R.** *Educational Research: An Introduction*. New York: David McKay, 1963.
- Bouty, E.** *Bilimsel Hakikat*. Fransız Bilim Eserleri Serisi: 1. Çeviren: Avni Yakalıoğlu. İstanbul: Milli Eğitim Yayınevi, 1952.
- Cüceoğlu, Doğan.** "Türkiye'de Yapılan Sosyal Psikolojik Araştırmaların Metodolojik Yönünden Bir Tetkiki," *Türkiye'de Sosyal Araştırmaların Gelişmesi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 1971, s. 41-47.
- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı).** *Kalkınma Planı: Birinci Beş Yıl 1963-1967*. Ankara: 1963.
- Ertürk, Selahattin.** *Eğitimde "Program" Geliştirme*. Ankara: 1972.
- Karasar, Niyazi.** "Araştırma, Bilim. ve Bilimsel Yöntem." *50 Yıl Armağanı*. Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi, 1973.
- "Araştırma Yöntemleri Ders Notları," A.Ü. Eğ. Fak. 1972. (teksir).
- "Mesleki ve Teknik Öğretimde Araştırma ve Verimlilik" *Mesleki ve Teknik Öğretimde Verimlilik Semineri*. MEB Mesleki

- ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı ve Milli Prodüktivite Merkezi'nin işbirliğiyle 8-13 Mayıs 1972 tarihlerinde düzenlenen Seminer Bildiri ve Tutanakları. Ankara: Milli Prodüktivite Merkezi, 1973 s. 93-105.
- Klopper, L.E.** "Evaluation of Learning in Science," *Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student Learning*. Editörler: B.S. Bloom, J.T. Hastting ve G.F. Madaus, New York: McGraw-Hill, 1971, s. 559-641.
- Özdemir, Emin.** "Eğitimimizdeki Ölü Nokta," *Cumhuriyet Gazetesi*. 10 Mayıs 1974. s. 2.
- Russell, Bertrand.** *Bilimden Beklediğimiz*. Faydalı Kitaplar Dizisi: 22. Çeviren: Avni Yakalhoğlu. İstanbul: Varlık Yayınevi, 1969.
- "Şeyh Sadi. *Gülistan*. Çeviren: Kilisli Rıfat. İstanbul: Ahmet Halit Kitabevi, 1946" Meray Seha L. "Yılanın Başını Düşmanın Eliyle Ez." *Milliyet Gazetesi*. 27 Ağustos 1972. s. 2 deki alıntı.
- Tütengil, C.O.** *Sosyal İlimlerde Araştırma ve Metod*. İstanbul: İ.Ü. İktisat Fakültesi, 1971.
- Yıldırım, C.** *Eğitimde Araştırma Metodları*. Ankara: M.E.B. Mektupla Öğretim ve Teknik Yayınlar Genel Müdürlüğü, 1966.
- Yurt, İbrahim ve Hüseyin T. Sevil.** *Sosyal Alanlarda Türkiyenin Araştırma Sorunları*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı, 1974.
- Varış, Fatma.** *Türkiye'de Lisans-Üstü Eğitim: Pozitif Bilimlerin Temel ve Uygulamalı Alanlarında*. Ankara: A.Ü. Eğitim Fak., 1972.
- *Türkiye'de Lisans-Üstü Eğitim: Sosyal Bilimlerde*. Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi, 1973.